

Evnaveik og ómynduggering

— Nógv fólk halda, at evnaveik eru ómyndug »av sær sjálvum«. Hetta segði Klaus Herman, almannastjóri, á fundi 14. mai í Norðurlandahúsinum um rættarligu støðuna hjá evnaveikum, har nógv fólk var samankomið fyri at hátíðarhalda 15 ára føðingardagin hjá felagnum Javna.

— Men so er als ikki. Ongin er verji fyri annan — ongin yvir 18 ár er ómyndugur uttan so, at ein dómstólur hevur tikið avgerð um hetta, segði Klaus Herman.

— Ein grundleggjandi rættur hjá tí evnaveika — eins og hjá øllum øðrum — er rætturin til at ráða yvir egnum viðurskiftum, segði svenski lögfrøingurin, Alan Everett, sum legði fyri á fundinum.

— Tann sum verður gjørdur ómyndugur, missir rødd sína og atkvøðarrætt sín.

Dómur er neyðugur í Føroyum er ikki so van-

ligt, at evnaveik verða gjørd ómyndug, sigur Klaus Herman.

Tað kemur tó fyri, at foreldur meta tað vera rættast at lata evnaveika barn sitt ómynduggera. Treytin fyri, at sjálv-

Diana í Puntabyrgi, formaður í Javna, setti fundin og fegnaðist um tey nógvu framstig í 15 ára starvstíð Javna. Men enn liggja nógv mál á láni, segði hon

ræðið kann takast frá persóni er í fyrsta lagi, at sálárligt brek kann ávisast hjá viðkomandi. Í øðrum lagi skal kunna ávisast, at viðkomandi ikki er førur fyri »at ansa sær sjálvum« — verja síni egnu áhugamál, greiddi Alan Everett frá.

Ein slik avgerð kann bert verða tikið av sálárligum frøðilækna. Ein dómstólur skal síðan staðfesta avgerðina um at taka sjálv-ræðið frá viðkomandi. Samstundis skal ein verji tilnevast.

at siga.

Tað finst tó ein onnur skipan á hesum øki. Í staðin fyri ein vanligan verja ber tíl at fáa ein so-nnevndan lógverja, sum tekur avgerðir í samráð við tann »lógvarda« í figgjarviðurskiftum. Ein figgjarlig avgerð viðv. viðurskiftum hjá tí lógvarda hevur sostatt einans gildi, um báðir partar eru samdir.

Hetta vil siga, um ein »lógvardur« t.d. eigur eini hús og ynskir at selja tey, ber hetta einans til, um so er, at lógverjin tekur undir við hesum. Hin vegin kann lógverjin ikki selja húsini fyri hann, uttan so, at tann lógvardi gevur samtykki sitt.

Lógin um »lógverjumál« hevur verið í gildi síðan 1922, greiddi Klaus Herman frá. Men hendan skipan hevur ikki verið nógv nýtt í Føroyum — kanska tí, at lógin er so

gomul, at hon næstan er gloymd.

(Tað eitur ikki »lóg-verji«, so sum ofta verður sagt, men lógverji ella lóg-verji).

Geva myndug-leikan aftur

Ymiskt varð á fundinum, hvussu tikið varð undir við at ómynduggera evnaveik. Ein luttakari, Finn í Puntabyrgi, heitt á foreldur um, at syrgja fyri at evnaveiku børn teirra fingi ein verja; tí, sum hann segði, »vit kenna fleiri syndarligar lagnur hjá fólki, sum foreldrini eru deyð frá«. Hann bað tí foreldur um, meðan tey enn eru á lívi, at fáa evnaveika barni teirra ein verja.

Ein annar luttakari, Lis Hammild, helt, at rætturin ofta var í so skjótur

foto: Allan Brockie

Alan Everett, svenskur lögfrøingur, helt fyristur um rættarligu støðuna hjá evnaveikum

Ungdómsbólurin hjá Grímu við Rosu á Røgvu sum leiðara framfórði sera hugtakandi leik um ta evnaveiku gentuna Janni. Leikurin snýr seg bæði um múrin, ið gentan merkir frá umhvørvinum, men eisini um gleði hennara í livinum

Tvey sløg

— Lögfrøðiliga eru tveir mátar at ómynduggera ein persón, greiddi Klaus Herman frá. — Persónurin kann missa figgjarræðið — rættin at ráða yvir sínum figgjarligu viðurskiftum. Hetta verður í nógvum førum mett sum ein trygd hjá tí evnaveika, sum Alan Everett segði ikki altíð vera so væl foran fyri at umsita síni egnu figgjarligu viðurskifti.

Hin máttin er, at tann evnaveiki verður ómynduggjørdur í øllum sínum persónligu viðurskiftum. Í slíkum føri hevur verjin avgerðarrætt í øllum tí, sum viðvikur tí ómynduggjørd. Hetta kann bert fara fram, um mett verður, at viðkomandi ikki er førur fyri at »tage vare på sin persón«.

Hetta síðsta við at taka allan avgerðarrætt frá einum persóni helt Klaus Herman ikki vera neyðugt yvirhøvdur.

Verji ella lógverji

Ein verji hjá einum ómynduggjørdum hevur allan avgerðarrætt yvir viðurskiftum hjá viðkomandi, og hin ómynduggjørdi hevur onki